

דַּרְשֵׁתִי קִרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת כי תשא, תשפ"ה

בקש רבי עקיבא לעזר את השומעים

מספר במדרש (בראשית רבה נח, ג): מעשה שהיה רבי עקיבא דורש וחלק מהעם התחילו להתנמנם. אז רבי עקיבא רצה להגיד להם משהו מיוחד, כדי לעזור את הצבור.

מה הוא אמר להם? בזכות מה זכתה אסתר למלך על 127 מדינות? בזכות שהיא בת בתה של שרה אמנו. שרה אמנו זכתה לחיות 127 שנים, ובזכות זה תבוא בת בתה – אסתר, ותמלך על 127 מדינות. איזה יפי. אם הייתי שומע את זה מרבי עקיבא, הייתי במקום נרדם. אם עד עכשיו הייתי מתנמנם, הייתי נרדם.

אני לא מבין, איך אתה מתעורר מזה? אם היה מספר איזו בדיחה, זה היה יכול לעזור אותי. אבל דבר כזה, איך זה אמור לעזור אותי? את השאלה הזאת שואל בעל חדושי הרי"ם. הוא מתרץ ככה, תראה, חז"ל באו לגלות פה יסוד גדול. אתה יודע, שרה אמנו, על כל שנה שהיא עבדה, בזכות זה בת בתה זכתה למדינה אחת על כל שנה של חזק, זכתה לעוד מדינה. יוצא שעל כל חדש של חזק, היא זכתה לעיר. על כל שעה של חזק, היא זכתה לשכונה. על כל דקה, זכתה לרחוב. ועל כל שניה, זכתה לבית. זה לא היה ביום אחד – מדינה. לא, זה היה חזק שהתמשך והתמשך, ואז בסוף בסוף, אחרי שנה שלמה, נוצרה מדינה.

העם בקשו להתנמנם. מה הפונה 'מתנמנם' מתנמנם בחז"ל, זה לא הפונה בן אדם שישי. לא. "דקרו ליה ועני" [כשקוראים לו הוא עונה]. הוא ישן ולא ישן, רק לא יודע להבין סברא. סברא הוא לא יודע להגיד. אבל אם אתה מדבר אתו, הוא עונה על הכל.

נו, אז מה זה מתנמנם? זה בן אדם שאומר 'אני לא רוצה לטרוח'. בשפה שלנו, תן לזרם, תן משהו זורם, לא רוצה לעשות שום דבר.

אמר להם רבי עקיבא, "אתם רוצים להתנמנם? לא! תתחזקו!". נו, ומה יצא לי מזה? אם אני מתחזק, כמה כבר אני יכול להרויח? אתה יכול להתחזק לשנה? שניה זה בית. אתה יכול להרויח דקה של חזק? תדקה הזאת זה רחוב. חדש, זה עיר שלמה. אל תזלזל בשום דבר.

בנוסף, אתה צריך לדעת שכל מה שאתה בתור אבא מתחזק, זה משפיע הלאה, קדימה. אל תחשב שהחזק שלך הוא חד פעמי. והוא רק שלך. חזק שאבא מתחזק זה חזק שמתקדם, משפיע על הנכדים, על הנינים, על הצאצאים. זה מה שרבי עקיבא בא להגיד להם פה בחזק הזה.

וזה עכשיו הימים האלו, הימים שמפורים עד פסח, ימים שצריכים באמת חזק. צריכים להתחזק בהרבה דברים. וכל מה שבו אדם באמת לוקח את עצמו ומתחזק, זה נותן לו הרבה כח.

שאלה למנב"ל יגואר

אני רוצה לספר איזה מעשה, אני יודע אם המעשה הזה היה במציאות, אבל בואו נספר אותו כמו שהוא כתוב.

יש חברת מכוניות שקוראים לה 'יגואר'. לא יודע מה זה, אבל זה נשמע כמו איזה מכוניות משהו ברמה גבוהה. חפשו מנב"ל לחברה. כתבו את כל מה שהם רוצים שיהיה לו – איזה תאר, נסיון וכו', כל מה שצריך. מה הם נותנים? הם נותנים משכורת 30,000 דולר בחודש. הם נותנים מכונית חדשה, נותנים דלק על חשבונם, נותנים גם חפשות, פעמים בשנה. נותנים שפע גדול. מי שמרגיש שיש לו את זה, שישלח קורות חיים.

500 אנשים שלחו קורות חיים. הבוס של החברה אומר, "תשמע, מכל אלו אני צריך אחד לבחר. איך מתוך 500 אני יכול לבחר אחד?" אמר למזכירות, "תבררו לי, תעשו שאלות, תשאלו את כל המעמדים, תראו מי באמת אריה, שנוכל לבחר בו כמנב"ל. מי שלא, אז תורידו אותו מההתחלה, שבכלל לא יבוא".

כל הברורים לקחו איזו תקופה, נשאלו 150 מעמדים, כל אחד בפני עצמו, מיחד מאד מאד. הבוס לא ידע מה לעשות. הוא התקשר לכלם, אמר להם לבוא לראיון, לשעה 12 בצהריים.

12 בצהריים הגיעו האנשים. חלק הקדימו ברבע שעה, חלק בהמשך דקות. מסתכלים אחד על השני, וכל אחד שואל את השני, "למה באת לפה?" אומר, "באתי לראיון". אומר, "גם אני באתי לראיון". אומר, "גם אתה באת? הבוס הזה של החברה, מה הוא נורמלי? מזמין פה את כלם לראיון?"

אחרי אולי איזה רבע שעה, היה רמקול, אמר לכל אלו שהגיעו להכנס לתוך אולם

הכנסים של המקום. המנהל רוצה לדבר עם כלם. כשנכנסו כלם וישבו, הבוס הגיע, ואמר: "תשמעו, בררתי פה על כלם. כל אחד פה באמת ראוי להיות המנב"ל של החברה. אבל אחרי הכל, אני חייב לבחר בן אדם אחד".

"אני לא יודע איך בוחרים את זה. אז אני הבאתי דף עם שאלה אחת. זאת שאלה שצריך לענות עליה, אבל לא סתם לענות, כי גם הנמוק של התשובה הוא חובה. לא רק תשובה, גם תסביר למה אתה עונה את התשובה הזאת".

מה השאלה שהיתה בדף? "אתה נוסע במכונית יגואר, 12 בלילה, כבישים ריקים, אין אף אחד בכביש. אתה נוסע, אתה רואה בתחנה של האוטובוס, שלוש דמיות. אתה מתקרב, אתה רואה, הראשונה זה אשה זקנה, חולה, עומדת למות כל רגע. ואתה חייב מיד להציל אותה".

"הדמות השניה זה איזה פרופסור אחד שהציל לך את החיים. עברת איזה נתוח קשה מאד, והוא לקח עליו את כל האחריות שתצא מזה נקי, ובאמת יצאת מזה נקי, אפילו ששום רופא לא נתן שום סכויים. והוא עומד שמה מחכה שמישהו יקח אותו הביתה. והדמות השלישית זאת אשתך".

"יש אצלך באוטו רק מקום אחד. את מי אתה לוקח? זו השאלה".

חלק את הדפים. כל אחד צריך לכתב את התשובות. [אם היה זמן, הייתי שואל אתכם מה עושים. אבל אין זמן. אז אני אגיד לכם מה אנשים כתבו].

מאה אנשים מתוכם כתבו: "אני הייתי לוקח את הזקנה לבית חולים מיד. למה? כי ערך החיים גבוה מעל גבוה. נכון שאני חייב הכרת הטוב לרופא, ונכון שאשתי פה. הכל נפלא, אבל ערך החיים גבוה מעל גבוה, חייב להציל חיים".

חלק מהאנשים כתבו: "תשמע, לזקנה הייתי יכול להזמין אמבולנס, אבל אני חייב הכרת הטוב לרופא. אחרי הכל, הכרת הטוב זו מדה שהיא נמצאת בתוכנו בכל החיים שלנו".

חלק מהאנשים כתבו: "אני לוקח את אשתי. אם אני לא אקח אותה, אני לא מגיע הביתה אחר כך". אני צריך לקחתי את אשתי, זה בגדר של פקוח נפש.

תצא מחוץ לקופסא... תפסיק לחשב על עצמך!

אחד ענה תשובה נכונה, וזה בשבילנו.

אחד ענה: "אני הייתי יוצא מהאוטו, נותן את המפתחות לרופא, קח את הזקנה לבית חולים, והייתי נשאר עם אשתי". אמר לו המנב"ל, "אתה, כמו שאומרים, יצאת מהקופסא, אתה תהיה המנב"ל של החברה". בו הוא בחר.

מה המסר שאנחנו רוצים בו בשבילנו? זה, אני אומר לכם, יסוד גדול מאד מאד בעבודת השם.

כל אלו שחשבו, "אני חייב להציל את האשה הזאת הזקנה". אלו שחשבו, "אני חייב הכרת הטוב" – תגיד לי, למי עושים את זה? הם עושים את זה בשביל עצמם! "אני לא יכול לראות אשה זקנה מתה. לא יכול לראות דבר כזה. לא כואב, אני לא יכול".

"אני לא יכול שלא להפיר טובה לבן אדם. מפריע לי, לי זה מפריע, זו בעיה שלי". תגיד, מתי אתה תצא מהקופסא ותפסיק לחשב על עצמך? מתי תצא, ותבין – אתה לא בתמונה בכלל! מתי תצא – תחשב על מישהו אחר. רק אחד מתוך כל ה-150 חשב על מישהו אחר.

איפה היה הנסיון הזה? בפורים שלנו השנה [תשפ"ה] שחל ביום ששי. איזה נסיון גדול זה היה. פעם בשנה יש פורים, אני לא מבין את אלקים, מה אתה 'תוקע' אותי בשבת הזאת עכשיו? הביא את השבת, סבף אותנו. למה צריך את זה? בוא נשתחרר, בוא נשתה. אה... אבל עוד מעט תגיע שבת. עזב אותך משבת, יאללה סע. ככה זה נשמע אצל אנשים שחושבים על עצמם.

אם אתה לוקח את המצוות שהן 'מצוות שלי' – "אני מקים את המצוה בלי קשר לאלקים. אני עושה כי לי זה טוב. לא אכפת לי מה אלקים חושב. לי זה טוב, וכך אני עושה את המצוות". שמה, הכל נחמד, אבל זה לא מה שהשם רוצה ממך. השם רוצה שתצא מהקופסא, תתחיל לחשב על מה אלקים רוצה ממך.

עוד מעט יגיע הנסיון הזה בליל הסדר. ליל הסדר השנה יחול במוצאי שבת. תגיד, מה אתה עושה בשבת? אוכל חמץ, לא אוכל חמץ? מה יהיה, איך יהיה? אם אתה יוצא מהקופסא ואתה חושב מה אלקים רוצה, לא מה אני רוצה. אה... אם אתה חושב מה אלקים רוצה ממך, אז הכל כבר מסודר.

אחרי מצותיך תרדף נפשי

ראיתי בנסח התפלה משהו שתפס אותי מאד. כל פעם אומרים בתפלה "ואחרי מצותיך תרדף נפשי". רבנו של עולם, תזכה אותי שתהיה לי קזאת תשוקה למצוות, ש'אחרי מצותיך תרדף נפשי'. כל אחד מתפלל את זה שלוש פעמים ביום. מתי אתה מרגיש ש'אחרי מצותיך תרדף נפשי'? לא מרגישים את זה, לא באמת מרגישים.

אתה יודע למה? כי אנחנו תמיד "אחרי מצותי", אין "מצותיך". אם זה היה "מצותיך - [אז] תרדף נפשי", בטח 'תרדף נפשי'. אבל אנחנו לא מרגישים "מצותיך", מרגישים "מצותי".

כל בן אדם חי בצורה קזאת של 'אני עושה מה שלי יהיה טוב'. נכון, צריך גם לתת הרגשה טובה לאלקים. אבל בסופו של דבר אני עושה מה שלי טוב. נמצא שאצלק זה "אחרי מצותי", אם כך איך אתה רוצה שיהיה לך "תרדף נפשי"?

אבל אם אתה תצא מהקופסא ותחשב על מה שאלקים אומר, "מצותיך", אז בטח "תרדף נפשי". מה השאלה בכלל... פה מגיע הכל.

איך להתכונן לפסח

לכן בכל החיים שלנו, ובפרט עכשיו שמגיע כל הנסיונות של הנקיונות, ומגיע כל הנסיונות של הקניות והחג וכו', עד שתגיע אל ליל הסדר. אם אתה לוקח את זה כ'מצותיך', לא "מצותי" - לא מה שטוב לי. תסתכל מה כתוב בהלכה, תצא מהקופסא. אני רוצה לדעת מה אלקים מצוה ממני. אז אתה במדרגה אחרת לגמרי אתה יודע, זה מאד קל, זה מאד נחמד, אבל אם אתה מרגיש "לא, זה המצוות שלי..." אם זה המצוות שלך אז זה לא שוה כלום.

לכן אמר הרב זילברשטיין: "כל החמרות שבו אדם יחמיר בפסח, אם מחמת חמרה אחת הוא יבוא לכלל כעס בבית - לא שוות כל החמרות שלו".

אני לא מבין, למה לא שוה? למה לא? כי סימן שאתה עושה את כל המצוות "מצותי", לא "מצותיך". כי אם אתה עושה מה שאלקים צוה עליך, זה לא יבוא לכלל כעס, זה לא יגיע למקום הזה. מתי שאתה עושה רק דברים 'מה שלי טוב', ממילא אם משהו עושה משהו שלא טוב בשבילך, אז מיד אתה מתפרץ בכעס. זה סימן שזה גרוע מאד. לכן בן אדם צריך להיות מאד מאד חכם. בפרט עכשיו.

מחג שבועות מנקה את הבית לפסח

אני כל שנה מספר גם את הספור הזה, זה בשבילנו, על אותו יהודי שהיה מנקה את הבית שלו לפסח מחג שבועות. מחג שבועות היה מנקה את הבית שלו לפסח. אנחנו מנקים מעכשיו. אבל אצלו, מחג שבועות, הוא כבר מנקה את הבית שלו לפסח. אם יש חשש ספק ספקא, אפלו לא מתהפף, ואולי על הקיר, מוריד את הקיר, בונה קיר חדש. לא משאיר שום מקום לספקות. אתה יודע, אצלו אפלו אבק של חשש של אבק של חמץ, גם לא יהיה.

בליל הסדר, הגיע לשלחן עורך, אשתו הביאה לו מרק. הוא מסתכל בתוך המרק, הוא רואה חצי פרוסת לחם. לא ספק לחם... לחם ממש בתוך המרק שלו. בליל הסדר. על המקום הוא התעלף. שפכו עליו ארבע כוסות, הריסת, מלח. הוא מתעורר. רואה את הלחם, קם, בוכה, מתעלף שוב.

טוב, אמר, "אני לא יכול, ככה אני לא יכול להמשיך את הסדר". רץ לרב שלו, אמר לרב שלו, "אני לא מבין, מה, איך יכול להיות? אם היה קורה כך לאדם שמנקה את ביתו לפסח רק שבוע לפני החג, הייתי מבין. או אחד שמנקה שבועים לפני, או אפלו חדש, יכול לקרות. אבל אני, ששנה שלמה מנקה את הבית לפסח, איך יתכן שביליל הסדר אמצא לחם במרק?".

אומר לו הרב שלו, "תשמע, חז"ל אומרים: 'אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו, אינו יכול לו'. אל תחשב שזה בתור פתגם. לא! חז"ל באו להגיד: אם השם לא עוזר, אינו יכול. אין מציאות".

"אתה חשבת, מי צריך סיעתא דשמיא? מי שמנקה את הבית שלו לפסח שבוע לפני פסח, הוא צריך סיעתא דשמיא, השם יעזרו לו. מי שמנקה שבועים, חדש לפני פסח, גם צריך סיעתא דשמיא קצת. אני שמנקה את הבית שלי מחג שבועות, אני לא צריך את אלקים. אני יכול להסתדר גם בלי אלקים".

אמר לו אלקים, אתה רוצה להסתדר לבד? בסדר, תסתדר. בליל הסדר בצלחת שלו חצי פרוסת לחם. כל זה כדי שתלמד: אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו, אינו יכול לו. אינו יכול. לכן כל בן אדם צריך, בכל דבר שהוא עושה, להתפלל שתהיה סיעתא דשמיא.

חג פסח מגיע וכל המהות של החג הזה, זה חג של אמונה. וצריך להתאמן באמונה עכשיו. עכשיו זה זמן שיש מלא נסיונות, אז צריך להתאמן באמונה עכשיו.

גם אם אלקים יבוא אתה לא תצא

ספר לי דוד שלי, הרב רפאל כהן [לא של צפת, של טבריה, הוא המנכ"ל של הכפרות של כל טבריה]. שכשפרצה מלחמה בשמחת תורה, לקחו את החילים, שלושה חודשים היו בתוך עזה. הם לא יצאו.

היה איזה חיל אחד, שלושה שבועות אחרי החתונה גיסו אותו לצבא. עבר חודשים מאז, חודשים מהלחימה. היתה איזו הפסקה של איזה כמה שעות למנוחה. הוא בא לקצין, אמר לו, "תשמע, אני התחנתתי ואחרי שלושה שבועות לקחו אותי לכאן. אתה יודע, אני חתן, תעשה טובה, אני רוצה ללכת חצי יום, רק ללכת לראות את אשתי להגיד לה שלום, ולחזור. אשתי כלה ואני לא יודע מה לעשות".

אמר לו הקצין, "מה אתה מדבר? אף אחד לא יוצא מפה. כל המחבלים מחכים רק מתי אנחנו נרגע קצת, ואז הם יתנפלו עלינו. אף אחד לא יוצא מפה". "תשמע, אני אומר לך - חצי יום אני יוצא, ואני חוזר". "שום דבר, אתה לא יוצא מפה עכשיו".

הקצין רואה שיש לחיל הזה גם כפה על הראש אז הוא אמר לו: "אתה יודע, אפלו יבוא אלקים שלך לא יעזרו לך. גם אם אלקים שלך יבוא לפה, יגיד לך בוא תצא, אתה לא תצא מפה".

אומר לו החיל, "אל תערב את אלקים, כי אם אלקים שלי מתערב אני אצא מפה. תרצה או לא תרצה. תדע לך שאם אלקים שלי מתערב, אני יוצא מפה".

אולי עברה שעה וחצי, הגיע איזה מסוק של חיל הרפואה. הגיע צות של חיל רפואה הביא להם מכשירים חדשים שאפשר להציל אתם חיים בתוך שדה הקרב עכשיו, אחד הדברים שהביאו, זה משהו חדש שאין אותו בנמצא, זה משהו שיצרו אותו עכשיו. מזרק שיש לו גם צג דיגיטלי שבדוק לבן אדם את סוג הדם שיש לו. זה משהו חשוב מאד, שהרי אם אתם עכשיו תתנו, נגיד, לאחד שיש לו דם סוג B, תתנו לו דם סוג O, על המקום הוא מת.

בבית חולים אפשר לבדק את סוג הדם. אבל בשדה הקרב אין איך לבדק. יצרו עכשיו מזרק מיוחד שמכניסים לזריד, במקום זה עושה את הבדיקה ומגלה איזה סוג דם יש לבן אדם.

מהצות רפואה שאלו את החילים "מי מוכן שנעשה עליו נסוי ראשון לצורך הדגמה?". קם החתן הזה אמר, "אני הראשון, תעשה את הבדיקה עלי".

הוציא את המזרק, קשר לו חוסם עורקים על הזרוע, אמר לו: "תסגר ותפתח את היד עד שיתנפח הזריד". לקח את המחט, הכניס את המחט בתוך הזריד. טוב, רואה את התוצאה של המזרק החדש הזה. סים, מוציא את המזרק.

איך שהוא מוציא את המזרק, הוא רואה שהמחט עצמה לא יצאה, נשארה שמה. נכנסה בתוך הזריד.

נכנס לחתן, אמר "וואי, איזה אסון. תיבים להטיס אותו דחוף לסורוקה". תבשו לו את זה, באיזה אפן כזה כדי שהמחט לא תעבר, העבירו אותו במסוק לבית החולים סורוקה.

מגיע לסורוקה, הוא מקבל טלפון מהקצין שמה, זה שאמר לו שאלקים לא יכול להתערב. אומר לו הקצין, "אל תשאל, המחט נפלה על הרצפה! מצאתי אותה כאן על הרצפה, היא בכלל לא נכנסה לך בזריד". אמר לו, "מדהים! אבל מה אני יכול לעשות, הרופא כאן אומר שחייב לעשות צלום לבדק". באמת עשו צלום - אין מחט!

אז הוא דבר עם הקצין, אמר לו "אני רוצה קצת ללכת לאשתי". אומר לו הקצין, "תרצה, ממילא להחזיר אותך עכשיו אני לא יכול, אז לך לאשתך. יש לך עכשיו שבוע חפשי. אתה משחרר, לך".

לפני שהסתתרה השיחה אמר לו הקצין "באמת צדקת... אני לא יכול להתערב עם אלקים. אם הוא רוצה, עם מחט בלי מחט, שלך אותך עם מסוק, ושלה אותך לאשתך". פלא פלאים.

זאת כל העבודה שלנו עכשיו עד שמגיע ליל הסדר, שזה שיא האמונה, צריכים לעבד על זה. אין משהו שמגיע ממילא. כל דבר צריך לעבד עליו כדי להגיע באמת לאמונה. והשם יעזרונו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.